

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 27, No 1 (1976)

Υπεύθυνοι συμφώνως τῷ νόμῳ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
 Ἐπιστημονικὸν Σωματεῖον ἀνεγνωρισμένον, ἀριθ. ἀποφ. 5410/19.2.1925 Πρωτοδικαίου Ἀθηνῶν.
 Πρόεδρος διὰ τὸ ἔτος 1976:
 Κων. Ταρλατζής

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ἐκδίδεται ὑπὸ αἰρετῆς πενταμελοῦς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς (Σ.Ε.) μελῶν τῆς Ε.Κ.Ε.
ΥΠ/ΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: Ὁ Πρόεδρος τῆς Σ.Ε. Λουκάς Εἰσταθίου, Ζαλοκώστα 30, Χαλάνδρι
Μέλη Συν/κῆς Ἐκ.:
 Χ. Παππούς
 Μ. Μαστρογιάννη
 Κ.Κ. Σισταρίδης
 Α. Σελιμένης

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
 Ἰωρδάνης Α. Ὁρμανίδης
 Θησῶς 12 - Π. Φάληρον

ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: Ἀθήναι
ΗΜΕΡ. ΤΥΠΩΣΕΩΣ: Μάιος 1976

Τύπος Διεύθυνσης:
 Τύχ. Θορὶς 546
 Κεντρικὸν Ταχυδρομεῖον
 Ἀθῆναι

Συνδρομαί:

Ἐτήσια ἑσωτερικῶν	δρχ.	300
Ἐτήσια ἑξωτερικῶν	»	450
Ἐτήσια φοιτητῶν ἡμεδαπῆς	»	100
Ἐτήσια φοιτητῶν ἀλλοδαπῆς	»	150
Τιμὴ ἐκάστου τεύχους	»	75
Ἰδρύματα κλπ.	»	500

Address: P.O.B. 546
 Central Post Office
 Athens - Greece

Redaction: Dr. L.Efstathiou
 Zalokosta 30,
 Halandri
 Greece

Subscription rates:
 (Foreign Countries)
 \$ U.S.A. 15 per year.

Δελτίον ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ
 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β
 ΤΟΜΟΣ 27 Ἰανουάριος - Μάρτιος
 ΤΕΥΧΟΣ 1 1976

Bulletin OF THE HELLENIC VETERINARY MEDICAL SOCIETY

QUARTERLY
 SECOND PERIOD
 VOLUME 27 January - Mars
 No 1 1976

Ἐπιταγὰὶ καὶ ἐμβάσματα δὸν ὄπως ἀποστέλλονται ἐπ' ὄνοματι κ. Ἰγν. Ἀξιώτη, Ἐργαστήριον Ἴδων, Ἀγία Παρασκευῆ - Ἀττικῆς.

Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ελλάδα (1833 - 1950)

I. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

doi: [10.12681/jhvms.21238](https://doi.org/10.12681/jhvms.21238)

Copyright © 2019, I. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗΣ

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

KARABALAKHIS I. (2019). Ἡ ἐξέλιξις τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν νεωτέραν Ελλάδα (1833 - 1950). *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 27(1), 38–39. <https://doi.org/10.12681/jhvms.21238>

**Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ
(1833 - 1950)**

Ἰπὸ
Ι. ΚΑΡΑΒΑΛΑΚΗ
Κτηνιάτρου

**L'EVOLUTION DE LA MEDECINE VETERINAIRE
EN GRECE MODERNE**

Par
JEAN KARAVALAKIS
Dr. Vétérinaire

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους ἀναφέρεται ἀσκήσας τὴν κτηνιατρικὴν εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὁ Ἀλκμαίων ὁ Κροτωνιάτης, ὅστις ἠκμασεν περὶ τὸ 525 π.Χ. Οὗτος ὑπῆρξεν ὀπαδὸς τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας καὶ συνέγραψεν βιβλίον «περὶ φύσεως», εἰς τὸ ὁποῖον ἠσχολήθη μὲ τὴν ἀνατομίαν καὶ τὴν φυσιολογίαν, προσεπάθησε δὲ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν στειρότητα τοῦ ἡμίονου.

Ἄλλος ἀρχαῖος Ἕλληνας ἀσχοληθεὶς μὲ τὴν Κτηνιατρικὴν ἦτο ὁ Ἀθηναῖος Σίμων ὁ Ἴππιατρικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξήσεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνος. Οὗτος συνέγραψεν βιβλίον «Περὶ Ἴππικῆς» καὶ αἱ γνῶμαι ἐθεωροῦντο ἔχουσαι μέγα κύρος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἴπποκράτους (460-370 π.Χ.) φαίνεται ὅτι ἡ ἱατρικὴ τῶν ζώων δὲν ἔχαιρεν μεγάλης ἐκτιμῆσεως λόγῳ τῶν ἐπικρατουσῶν τότε φιλοσοφικῶν ἀντιλήψεων. Ἀναφέρεται σχετικῶς ὅτι γενομένης κάποτε συγκρίσεως μεταξὺ διαστρέματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ βοός, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἰατρικῆς διηρωτήθη ἐὰν ἐπιτρέπεται ἔστω καὶ νὰ συζητήται ἐν τοιοῦτον θέμα.

Παρὰ ταῦτα εἰς τὴν «Ἴπποκρατικὴν Συλλογὴν» ἀνευρίσκονται ἀρκεταὶ πληροφορίαι περὶ ἀσθενειῶν τῶν Ζώων. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελουμένη ἐξ 60 βιβλίων, φέρεται συγγραφεῖσα μεταξὺ τοῦ 450 καὶ 325 π.Χ. Σήμερον ἀμφισβητεῖται σοβαρῶς τόσον ἡ πατρότης ὅσον καὶ ὁ χρόνος συγγραφῆς μεγάλου μέρους τῶν βιβλίων αὐτῆς.

Ὁ Ξενοφῶν (445-454 π.Χ.) εἰς τὰ «Οἰκονομικά» του ἔχει περιλάβει πλῆθος πληροφοριῶν σχετικῶν μὲ τὴν ἐκτροφήν τῶν ζώων, κυρίως τοῦ

ΐπου και τοῦ κυνός, ὡς και ὀδηγίας ὑγιεινῆς και διαγνώσεως τῆς ἡλικίας βάσει τῆς τριβῆς τῶν ὀδόντων.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Σταγειρίτου φιλοσόφου και φυσιοδίφου Ἄριστοτέλους (384-322) ἡ παθολογία τῶν Ζῶων κατέχει σημαντικὴν θέσιν. Εἰς τὸ ὄγδοον βιβλίον τοῦ ἔργου του «Περὶ Ζῶων Ἱστορία» περιγράφονται αἱ νόσοι τῶν βοῶν, Ἴππων, κυνῶν, ἰχθύων, ὄνων, ἐλεφάντων και ἐντόμων ὡς και τινες χειρουργικαὶ ἐπεμβάσεις.

Ἐκ τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τοῦ Ἄριστοτέλους συνάγεται ὅτι και εἰς τὴν ἐποχὴν του διὰ τὴν θεραπείαν τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν ἀνθρώπου και ζῶων ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς μεγάλην κλίμακα ἡ μαγεία.

Τὸ ἔργον τοῦ Ἄριστοτέλους, ἐκτὸς τῆς σοβαρᾶς προσωπικῆς εἰσφορᾶς τοῦ ἰδίου και τῶν μαθητῶν του εἰς τὴν ἀνθρωπίνην γνῶσιν, ἀποτελεῖ ἀνακεφαλαίωσιν και ἰσολογισμόν τῶν μέχρι τότε γνώσεων τοῦ ἀνθρώπου, χωρὶς ὅμως δυστυχῶς νὰ ἀναφέρῃ και τὰ συγγράμματα ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλεῖ τὰς πληροφορίες του.

Μετὰ τὸν Ἄριστοτέλην και μέχρι τῶν πρώτων μετὰ Χριστὸν αἰῶνων δὲν ἔχομεν ἀρκετὰς πληροφορίες περὶ τῆς θέσεως και τῆς ἐξελίξεως τῆς Κτηνιατρικῆς εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ ἱστορία μας διέσωσε τὰ ὀνόματα μερικῶν ἰπιάτρων οἱ ὁποῖοι ἤσκησαν ἐν Ἑλλάδι κατα τὸ διάστημα τοῦτο.

Οὕτω ἀναφέρεται εἰς Δημόκριτος ἰπίατρος, ουδεμίαν σχέσιν ἔχων μετὰ τὸν ὀμώνυμον του ἀτομικὸν φιλόσοφον, ὅστις ἠσχολήθη μετὰ τὴν ἀνατομίαν τῶν Ζῶων.

Ἐκ μιᾶς ἐπιγραφῆς ἣτις ἀνευρέθη εἰς Λαμίαν πληροφοροῦμεθα ὅτι οἱ συμπολιταὶ του ἐτίμησαν τὸν Ἴππίατρον Μητρόδωρον, ἐξ ἐτέρου δὲ ἐπιγράμματος πληροφοροῦμεθα τὴν ὑπερξιν ἐτέρου Ἴππιάτρου, ὀνόματι Σώσανδρος.

Εἰς τοὺς ἀνακαλυφθέντας αἰγυπτιακοὺς πapyrus τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γίνεται πολλάκις μνεία περὶ Ἑλλήνων ἰπιάτρων ἀσκούντων εἰς τὴν χώραν τοῦ Νείλου κατὰ τοὺς ἀμείσως πρὸ και μετὰ Χριστὸν αἰῶνας.

Ὁ Ἑλλήν ἱστοριογράφος τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων Μεγασθένης, μεταβάς ὡς πρέσβυς τοῦ Σελεύκου Νικάτορος εἰς τὴν Ἰνδίαν, ἠσχολήθη ἐκεῖ και μετὰ τὴν ἱατρικὴν τῶν ζῶων, συνέγραψεν δὲ βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰνδικὰ» εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφει τὰς ἀσθενείας τοῦ Ἐλεφάντος.

Ἐκ τῶν προαναφερθέντων ἀλλὰ και ἐκ στοιχείων μνημονευομένων ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων και Ἴππιάτρων προκύπτει ὅτι εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἡ ἱατρικὴ τῶν ζῶων ἠσκεῖτο ὑπὸ πλήθους Ἴππιάτρων. Τὸ αὐτὸ συνάγεται και ἐκ πληροφοριῶν περιεχομένων εἰς τὰ «Ἴππιατρικὰ», εἰς τὰ ὁποῖα πολλάκις γίνεται μνεία ὀνόματος ἰπιάτρου μετὰ τὸ ἐπίθετον παλαιός, εἰς ἀντιδιαστολὴν ὀμώνυμου νεωτέρου.

(Συνεχίζεται)